

The image features three glass jars with metal clasps, arranged on a wooden surface against a textured, light-colored wall. The top jar is labeled 'TULOT' (Income) and contains several Euro banknotes and coins. The bottom-left jar is labeled 'MENOT' (Expenses) and also contains Euro banknotes and coins. The bottom-right jar is labeled 'SÄÄSTÖT' (Savings) and contains Euro banknotes and coins. The text 'Rahapuhetta' is overlaid in the center in a large, white, sans-serif font.

Rahapuhetta

Taloustaito-opetuksen materiaali opettajan työn tueksi

Oma talous

Ota kynä ja nippu post it -lappuja ja vastaa kysymyksiin yksin – vie laput taululle

1.

Mitä taloustaidot ovat?

2.

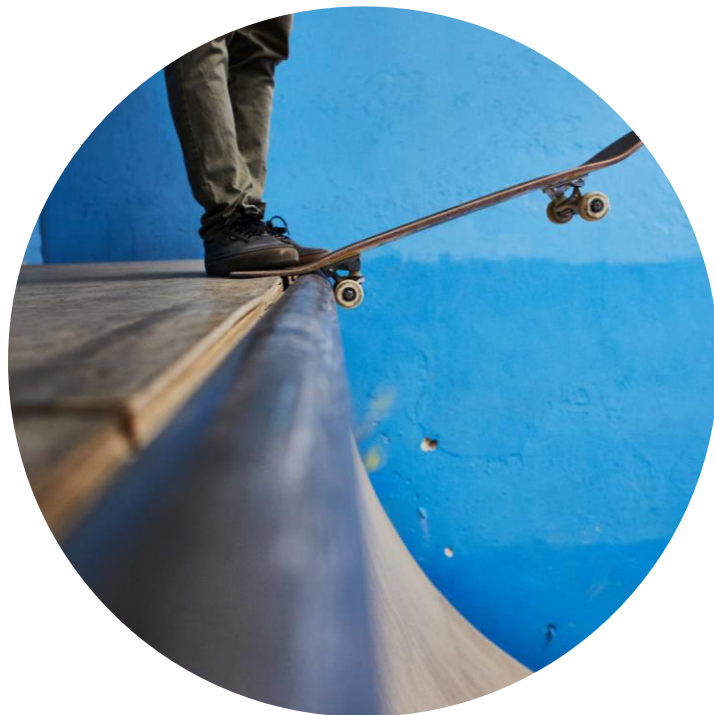
Mistä rahaa saa?

3.

Mihin rahaa kuluu usein ja mihin harvoin?

Juttele parin kanssa

- Mistä rahaa saa?
- Mihin rahaa kuluu?
- Juttutuokion jälkeen puhutaan aiheesta yhdessä!

Talouden taidot tutuiksi

Miten omat raha-asiat
pysyvät hallussa?

15-vuotias voi hoitaa jo paljon omaan talouteen liittyviä asioita

Pankkiasiat 15-17 -vuotiaana:

- Voit avata tilin rahoille, jotka olet ansainnut omalla työlläsi. Tämä koskee myös sosiaalietuuksia, kuten opintotukea.
- Voit myös saada tällaiselle tilille kortin ja olla tilin käyttöoikeuden haltija.
- Voit avata palkkatuloilla ASP-tilin ja valita aloitatko lisäkoron kerryttämisen heti vai täytettyäsi 18 vuotta.
- Muiden rahojesi osalta vanhempasi voivat antaa sinulle käyttöoikeuksia. Vanhempien kanssa voit avata:
 - Käyttötili ja verkkopalvelu
 - Kortti

18-vuotiaana pankkiasiat muuttuvat:

- Päätät itse pankkiasioistasi ja vanhempasi eivät saa tietojasi tai tilisi käyttöoikeutta ilman lupaasi.
- Ainakin nämä palvelut kannattaa ottaa käyttöön:
 - Käyttötili ja verkkopalvelu
 - Kortti
 - Säästötili tai esimerkiksi rahasto
- Voit hakea lainaa, kun sinulla on lainan hoitamiseen tarvittavat riittävät tulot ja olet hoitanut raha-asiasi moitteettomasti.

15

18

Mistä oma taloutesi muodostuu?

Tulot + Menot

= käytävissä olevat varat

= kulutus ja säästöt lyhyellä
ja pitkällä tähtäimellä

Kolmen potin taktikka menoihin ja säästöihin

Säästää voi vaikka säästöpossulla, säästötilillä tai rahastolla

Käyttö

Pakolliset menot + kulutus

Vaatteet, harrastukset,
puhelinlasku, Spotify, ruoka

Lyhyt tähtäin (1-2 v.)

Hankinnat ja varautuminen

Haaveet, yllättävät tai isot menot:
puhelin, läppäri, loma

Pitkä tähtäin (yli 2 v.)

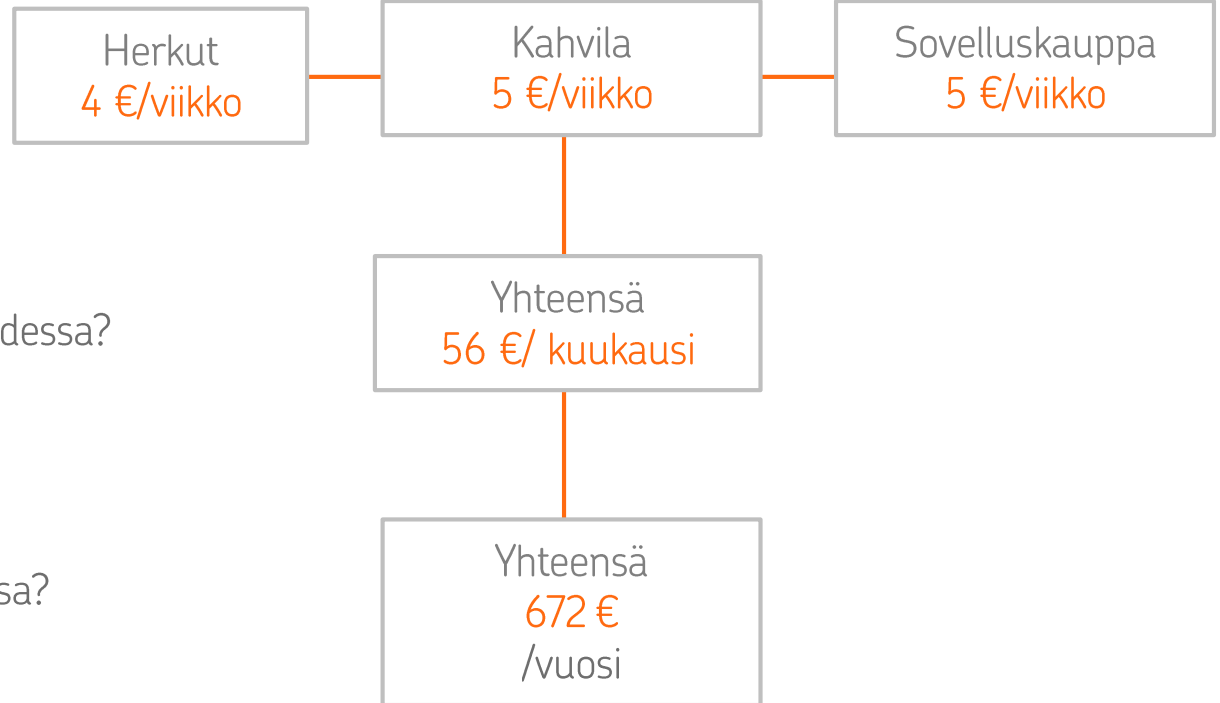
Vaurastuminen

Isot hankinnat tulevaisuudessa:
oman kodin huonekalut, auto,
opiskelut ja vaihto-oppilasvuosi

Säästää voi pienelläkin summalla

Säästäminen unelmia varten kannattaa

Mistä esimerkiksi
voisin säästää?

Paljonko voin säästää kuukaudessa?

Paljonko voin säästää vuodessa?

Korko on lainatun rahan hinta

- Lainan ottaminen on hyvä tapa rahoittaa esimerkiksi opiskeluja tai asunnon osto.
- Pankki on vastuullinen toimija ja velvollinen selvittämään lainanottajan maksukyvyn.
- On tärkeää ymmärtää paljonko lainan todelliset kustannukset ovat.
- Säästetyn rahan etu on, että rahasta ei tarvitse maksaa korkoa.
- Lainoissa keskeistä on huomioida todellinen vuosikorko, sillä tämä kertoo lainan todelliset kustannukset.

- Lainaesimerkki 1: Auto
 - Auton hinta 3000€
 - Laina-aika 5 vuotta
 - Korko on esimerkiksi 3,05 prosenttia.
 - Maksat kuukaudessa 54€
 - Todellisuudessa auton hinta on siis 3621€.
- Lainaesimerkki 2: Asunto
 - Asunto 100 000€
 - Laina-aika 20 vuotta
 - Korko on esimerkiksi 4 prosenttia
 - Maksat kuukaudessa 606€
 - Todellisuudessa asunnon hinta on 146 387€

Laina sisältää
marginaali-koron ja
valitun viitekoron
sekä
lainanhoitokulut

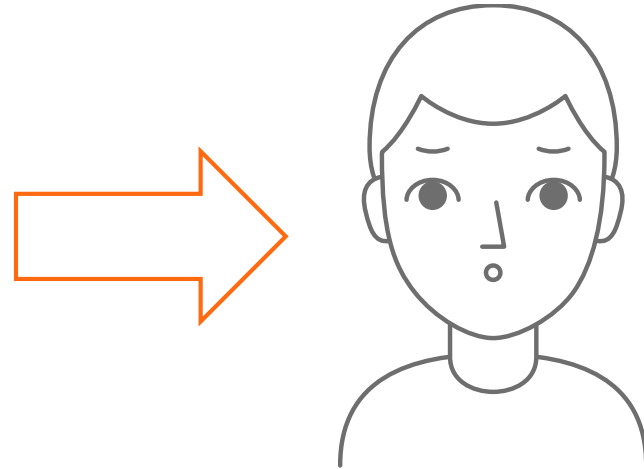
Pikavippi = rahaa kalliilla hinnalla

Pikavippi tarjoaa hetken helpotuksen, mutta pitää myös maksaa takaisin ja korot ovat hurjat.

Esimerkki eräästä pikavipistä

= jatkuva tililuotto, ei määriteltyä takaisinmaksuaikaa

- Luottoraja 2000 € 21-75-vuotiaille
- Nostoprovisio 15 %
- Kuukausikorko 5 %
- Vuosikorko 60 %
- Todellinen kulut huomioiva vuosikorko
esim. 800 € lainalle on 89,66 %
- Vaarana pikavippikierre: otetaan uusi pikavippi, jolla maksetaan vanha. Kysy aina ensin pankistasi lainaa!

Mitä, jos en pysty maksamaan laskua tai lainaa?

Luottotiedot ja maksuhäiriöt

- Maksuhäiriömerkintä rekisteröidään luottotietoihin pitkittyneen maksulainlyönnin seurauksena.
- Mihin kaikkeen maksuhäiriömerkinnät voivat vaikuttaa?
 - Asunnon omistus tai vuokraus
 - Puhelinliittymä
 - Työpaikan saaminen
- Maksuhäiriömerkinnästä voi seurata luottotietojen menetys.
- Keskustele aina oman pankkisi kanssa tilanteesta, jos oma talous ei tunnu olevan hallinnassa.

Säästä unelmia varten ja suunnittele oma taloutesi

Vanhempien ja pankin kanssa kannattaa jutella
haaveista ja oman talouden asioista.

Miltä oma budjetti näyttää?

Tee oma budjetti

Tulot/kk xx €

Menot:

Puhelinlasku	? €
Spotify	? €
Harrastukset	? €
Vapaaehtoisiin menoihin jää	? €

→

Rahaa käytössä/kk	? €
Leffa	? €
Paita	? €
Karkit	? €
Appit puhelimeen	? €
Lahja kaverille	? €
Erotus	? €

- Paljonko voin säästää kuukaudessa?
- Paljonko voin säästää vuodessa?

? €

12x? €=? €

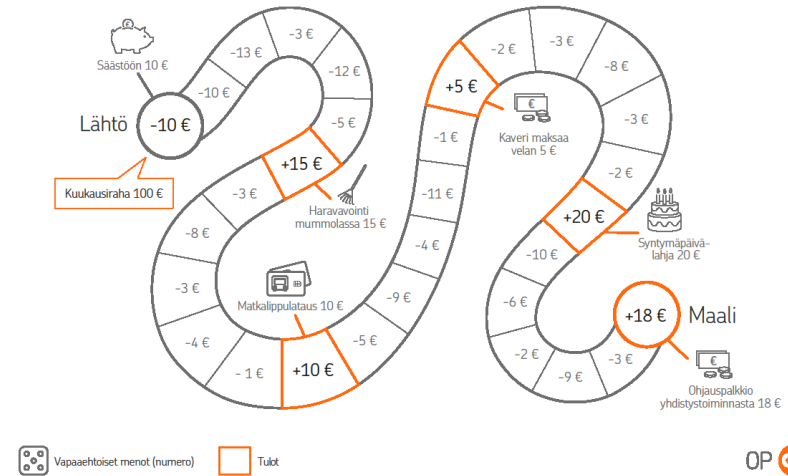
Taloustaitopeli

Pelin säännöt

- Pelaajilla on lähdössä 100 euroa kuukausirahaa, josta jokainen laittaa säästöön pelin alussa 10 euroa.
- Pelaajat heittävät vuorotellen noppaa, aloittajan voi määrittää heittämällä noppaa.
- Jokaisella vuorolla heitetään noppaa kerran. Pelaaja etenee pelilaudalla nopan määrittämän luvun verran. Noppaa heitetään, kunnes jokainen pelaaja maalissa.
- Kirjaa nopalla saatu tulo tai meno pelilaudan ruudulta kulukirjauspohjaan.
- Voittaja on pelaaja, jolla pelin päättyessä on eniten rahaa säästössä. Mikäli pelaajan tulos jää miinukselle, saa pelaaja käyttää alussa säästöön laitettun 10 euroa tuloksensa parantamiseksi. Mikäli näin tulos on parempi kuin muilla pelaajilla, on kyseinen pelaaja voittaja.

Taloustaitopeli

Ei ne suuret tulot, vaan pienet menot.

Miksi taloustaitopeliä kannatti pelata?

Minkälaisia ajatuksia
peli herätti?
Miltä kuluttaminen tuntui?

Keksittekö asioita, joita
voisitte jättää pois
kuukauden menoista?